

Література

1. Зинченко В.П., Моргунов Е.Б. Человек развивающийся. Очерки российской психологии. – М. : Тривола, 1994. – 304 с.
2. Гуревич Р.С. Теорія і практика навчання в професійно-технічних закладах: Монографія. – Вінниця : ТОВ «Планер», 2009. – 410 с.
3. Євдокимова О.О. Психологічні засади вищої технічної освіти: Монографія. – Харків : ПП видавництво «Нове слово», 2009. – 388 с.
4. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций [Электронный ресурс] / А. А. Хуторской // Интернет-журнал «Эйдос», 2005. – 12 декабря. – Режим доступа: <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>.
5. Тархан Л.З. Дидактическая компетентность инженера-педагога: теоретические и методические аспекты: [монография] / Л.З. Тархан. – Симферополь: КРП «Издательство «Крымучпедгиз», 2008. – 424 с.
6. Бондаренко Ю.В. Гуманітарні складові професійної компетенції майбутніх інженерів-педагогів // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2011. – Вип. 20 (73). С. 73-77.

Бочарнікова Н.Ю.

аспірантка,

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С. Сковороди,

Україна, м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ КОНФЛІКТНОЇ ПОВЕДІНКИ

У ЧОЛОВІКІВ ТА ДРУЖИН

Подружні відносини та їх особливості визначають рівень задоволеності подружжя своїм шлюбом, стійкість чи нестійкість даного шлюбу. Причину подружніх конфліктів та взаємовідносини у сім'ї розглядали багато вчених

(Ю.Є. Альошина, Л.Я. Гозман, Н.Н. Обозов, А.І. Донцов, А.П. Ощепкова, Я.Л. Коломинський, Т.В. Сенько, William C.Schutz, та інші) та вбачали її у рольових очікуваннях особистісних якостей подружжя та їх думок відносно мети свого шлюбу. Вивченням сімейного конфлікту займалися різні наукові дисципліни. Саме цей факт вказує на багатогранний та складний характер даного питання. У більшості теорій конфлікт вважається нормальним соціальним явищем.

Такі фактори як: біологічні, психологічні та соціальні, породжують конфлікти. На жаль, більшість соціальних відносин, в тому числі і всередині сім'ї, протікають у певних умовах конфлікту.

Проблема конфліктів між подружжям, а саме у відносинах між ними, особливостями прояву конфліктної поведінки у чоловіків та дружин давно є актуальною темою для дослідження. Причини виникнення подружніх конфліктів вбачають у відмінності очікувань між чоловіками та дружинами, у несумісності характерів подружжя, різних поглядів та інтересів.

В дослідженні було використано методика К. Томаса - Р. Кілмена «Поведінка у конфліктній ситуації» та методика Ю.Є. Альошина, Л.Я. Гозмана «Характер взаємовідносин подружжя у конфліктних ситуаціях».

Методика К. Томаса - Р. Кілмена «Поведінка у конфліктній ситуації» дозволяє дослідити у респондентів особистісну належність до конфліктної поведінки та виявлення певних стилів вирішення конфліктної ситуації. Для опису типу поведінки у людини в конфліктних ситуаціях К. Томас і Р. Кілмен використовували двомірну модель регулювання конфліктів. Поведінку людини у конфліктній ситуації можна описати як належність до двох напрямків: (1) старанність — як ступінь, в якій людина задовольняє свої особисті інтереси, та (2) кооперація — як ступінь, в якій людина намагається задовольнити інтереси іншої людини. Ці два напрямки поведінки і були використані у дослідженні для визначення п'яти методів боротьби з конфліктами:

- *суперництво* – або адміністративний тип поведінки, як прагнення домогтися задоволення своїх інтересів за рахунок іншого;
- *співпраця* – ситуація, яка задовольняє інтереси обох сторін, коли учасники приходять до альтернативного рішення;
- *компроміс* – це по суті взаємна часткова відмова від частини своїх інтересів, за умови, що друга сторона теж відмовиться від частини своїх інтересів;
- *уникнення* – відсутність як прагнення до кооперації, так і тенденції до досягнення власних цілей;
- *пристосування* – на противагу суперництву, принесення в жертву власних інтересів заради іншого.

Психодіагностична методика Ю.Є. Альошина, Л.Я. Гозман «Характер взаємовідносин подружжя у конфліктних ситуаціях» являє собою бланк-опитувальник, в якому представлені 32 ситуації подружньої взаємодії, які носять конфліктний характер. Методика дозволяє виявити конфліктогенні сфери подружніх відносин, ступінь згоди чи незгоди в конфліктних ситуаціях, а також рівень конфліктності у парі.

У дослідженні брали участь 33 подружніх пари (66 осіб): 33 чоловіка та 33 дружини. Вибір психодіагностичних методик обумовлений метою дослідження: визначити особливості прояву конфліктності у подружніх стосунках залежно від статі.

За результатами дослідження за методикою К. Томаса - Р. Кілмена «Поведінка у конфліктній ситуації» отримано достовірну різницю між чоловіками та дружинами за шкалою «суперництво» у чоловіків та «пристосування» у жінок (див. таблиця).

Таблиця 1.

Достовірні відмінності за шкалами між чоловіками та дружинами

Параметри	Показники за групами (М, σ)	
	Чоловіки	Дружини

	М	σ	М	σ	t- критері й
Суперництво	6,0 3	2,6 7	4,6 7	2,5 3	2,1 3
Співпраця	6,5 2	1,7 0	6,0 9	1,6 3	1,0 4
Компроміс	6,5 8	1,8 9	6,7 6	1,4 4	- 0,44
Уникнення	5,7 0	2,1 9	6,2 4	2,0 8	- 1,04
Пристосуван ня	5,1 2	2,2 6	6,2 4	2,0 9	- 2,09

Примітка: виділено достовірні відмінності (2,13, і -2,09)

У конфліктних ситуаціях чоловіки обирають «суперництво» – як прагнення задовольнити свої інтереси в збиток іншому. Жінки обирають стиль поведінки у конфліктній ситуації «пристосування», який означає протилежність «суперництву», принесення в жертву особистісних інтересів заради іншого.

Дослідження конфліктогенних сфер подружніх відносин ми проводили за допомогою методики Ю.Є. Альошиної, Л.Я. Гозмана за двома аспектами:

- у звичайних умовах;
- в умовах карантину.

В цьому теж полягала новизна використання даної методики. Із виділених восьми блоків, в яких найчастіше відбуваються зіткнення інтересів, результати дослідження показали різницю між чоловіками та дружинами у сфері проблем відносин з родичами та друзями в умовах карантину (**по формулі $t=p<0,05$ по шкалі «відносини з родичами» $t=p(0,04831) <0,05$**). Отже, p - коефіцієнт достовірності результатів менше 0,05, відповідно достовірність відмінності виявлено (див. табл. 2).

Таблиця 2.

**Показники конфліктних сфер за групами
між чоловіками та дружинами (в умовах карантину)**

Параметри	Показники за групами (М, σ)				t- критерій
	Чоловіки		Дружини		
	М	σ	М	σ	
Родичі	- 2,61	3,0 8	- 2,94	2,3 6	0,4 9
Виховання дітей	- 1,82	3,4 6	- 1,67	3,3 6	- 0,18
Прагнення до автономії	- 1,36	2,8 6	- 2,18	2,5 8	1,2 2
Порушення ролей	- 2,45	3,5 7	- 2,52	2,2 5	0,0 8
Норма поведінки	- 0,76	3,3 9	- 0,09	2,5 3	- 0,91
Домінування	- 2,27	3,6 0	- 2,61	2,5 9	0,4 3
Ревнощі	- 1,39	3,2 9	- 1,42	3,1 5	0,0 4
Гроші	- 2,09	4,1 0	- 2,79	2,8 0	0,8 1

Із виділених 8 блоків, в яких частіше відбуваються зіткнення між чоловіками та дружинами, результати дослідження показали різницю між чоловіками та дружинами у сфері проблем «відносин з родичами та друзями» (2,05 у повсякденному житті) (див. табл. 3).

Таблиця 3.

Показники конфліктних сфер за групами

між чоловіками та дружинами (у повсякденному житті)

Параметри	Показники за групами (М, σ)				t-критерій
	Чоловіки		Дружини		
	М	Σ	М	σ	
Родичі	-	3,2	-	2,2	2,0
	1,36	9	2,79	6	5
Виховання дітей	-	2,9	-	3,0	-
	2,03	7	1,15	3	1,19
Прагнення до автономії	-	3,1	-	2,8	0,2
	1,27	3	1,42	5	1
Порушення ролей	-	3,1	-	2,3	-
	2,55	2	2,39	3	0,22
Норма поведінки	-	3,3	-	2,4	-
	0,79	8	0,09	7	0,96
Домінування	-	3,1	-	2,7	0,0
	2,33	5	2,33	8	0
Ревнощі	-	3,5	-	2,9	-
	1,27	7	0,94	4	0,41
Гроші	-	3,9	-	3,0	0,6
	1,91	3	2,48	4	7

Примітка: виділено достовірні відмінності **(2,05)**

В умовах карантину зросла конфліктність взаємовідносин з родичами (-2,61) у чоловіків, і цим вони стали схожі з дружинами. Таким чином, отримані уточнюючі дані характеризують особливості конфліктної поведінки та сфери прояву подружнього конфлікту у чоловіків та дружин, а також зміни конфліктних сфер у подружніх стосунках в умовах пандемії. Особливості конфліктної взаємодії пов'язані з характеристиками міжособистісних подружніх стосунків.

Література

1. Алёшина Ю.Е. Индивидуальное и семейное психологическое консультирование. Москва: Класс, 1999. 208 с.
2. Алёшина Ю.Е., Гозман Л.Я., Дубовская Е.М. Социально-психологические методы исследования супружеских отношений. М: Изд-во Моск. ун-та, 1987. 120 с.
3. Алёшина Ю.Е. Удовлетворенность браком и межличностное восприятие в супружеских парах с различным стажем совместной жизни: дис. ... канд. психол. наук : 19.00.05. Москва, 1985. 262 с.
4. Левкович В.Г., Зуськова О.Э. Методика диагностики супружеских отношений. Вопросы психологии. 1987. С. 128-134.
5. Эйдемиллер Э.Г., Юстицкис В.В. Семейная психотерапия. Ленинград: Медицина, 1990. 192 с.
6. Thomas K. W., Kilmann R. H. Thomas – Kilmann conflict mode instrument. XICOM, inc., 1990.

Ворошиліна А.В.

аспірантка,

Харківський національний педагогічний університет імені

Г.С.Сковороди,

Україна, м. Харків

ОСОБЛИВОСТІ ВІДНОШЕННЯ ДО ТІЛА У ОСОБИСТОСТІ З РІЗНИМ ТИПОМ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ

Дослідження харчової поведінки як психологічного фактору у житті людини зумовлено потребами сьогодення. На даний час існує проблема переїдання, зайвої ваги, що негативно позначається на фізичному та психологічному здоров'ї людини. Згідно даних Асоціації дієтологів України 33 % дорослих українців мають надмірну вагу та 14% ожиріння. Вирішення практичних завдань потребує аналізу й осмислення механізмів функціонування ставлення людини до їжі та її приймання. Також, з кожним